

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

Dades obertes per combatre la corrupció

23-12-2019

En l'apunt anterior exposava la importància que tenen les dades obertes en els processos de transparència de les administracions públiques i com els darrers anys han aparegut iniciatives de transparència i retiment de comptes com a forma d'abordar els fracassos del desenvolupament i els dèficits democràtics, i com a forma de controlar les relacions entre els responsables polítics, els proveïdors de serveis i els serveis prestats.

M'agradaria parlar ara de com les dades obertes poden ajudar a prevenir i combatre la corrupció, aportar llum sobre les activitats, les decisions i les despeses del govern i augmentar la facilitat de control per part de la ciutadania.

La transparència i el retiment de comptes del sector públic han estat al centre del discurs polític des de fa molts anys. Per això els països més avançats han treballat a fons en la definició i l'aplicació de polítiques de transparència i de govern obert, amb l'objectiu de ser més transparents sobre com es prenen les decisions a les institucions del sector públic i menys opacs sobre les relacions amb el sector privat.

Al mateix temps, els desenvolupaments tecnològics i l'era digital proporcionen a la ciutadania noves maneres de saber, d'estar informada i de controlar l'acció de govern i denunciar casos que puguin semblar poc ètics.

En aquest sentit, l'ús de les dades obertes per lluitar contra la corrupció és un concepte ampli que va més enllà de la publicació de dades de manera proactiva. D'una banda, vol dir publicar en format obert dades d'alt valor, d'alta qualitat i interoperables, perquè puguin ser reutilitzades per persones qualificades (investigadors, periodistes de dades, etc.) i persones no expertes (ciutadania en general, organitzacions de la societat civil, etc.).

D'altra banda, les dades obertes poden ajudar a augmentar l'eficiència del govern, ja que permeten prendre decisions informades per dissenyar millors polítiques contra la corrupció i fer un seguiment efectiu de la seva aplicació.

Les dades sobre pressupostos, finançament i contractació pública tenen un alt valor i permeten fer un seguiment acurat quan es tracta de determinar casos de corrupció o, si més no, comportaments que poden resultar sospitosos. Per això les administracions públiques han fet un esforç considerable per oferir aquestes dades en format obert. De fet, les dades obertes poden proporcionar una plataforma per augmentar la participació social i millorar la corresponsabilitat de la ciutadania en la presa de decisions polítiques:

- Els conjunts de dades publicats en relació amb pressupostos i contractació pública evidencien com i on es gasten els diners públics i, per tant, els governs han de demostrar que utilitzen els diners públics de manera efectiva.
- El control sobre la despesa pública augmenta, perquè les dades en format obert permeten que se'n faci una anàlisi i un seguiment extern amb el processament i la combinació dels diferents conjunts de dades, o amb la creació de visualitzacions o aplicacions que facin comprensibles les dades.
- La col·laboració entre els governs, la ciutadania i la societat civil i les organitzacions del sector privat en el disseny de polítiques, permet prevenir la corrupció i augmentar la integritat del govern.

Alguns exemples

A Europa

Digiwhist

És un projecte de recerca finançat per Horizon2020 i liderat per la Universitat de Cambridge, que marca els criteris de referència, estandarditza i publica les dades de contractació pública de tot Europa, i també proporciona directament indicadors clau per prendre decisions polítiques. L'objectiu de Digiwhist és mesurar el risc de corrupció institucionalitzada en la contractació pública, augmentar la confiança en els governs i millorar l'eficiència de la despesa pública a tot Europa, mitjançant la recollida sistemàtica, l'estructuració, l'anàlisi i la difusió àmplia d'informació sobre contractació pública i sobre mecanismes que augmentin el retiment de comptes.

El projecte recopila i avalua dades mitjançant informació de transaccions de contractació pública i estructures de propietat de les empreses guanyadores. Aquestes dades estan vinculades amb informació sobre declaracions d'actius i declaracions d'ingressos per detectar possibles conflictes d'interessos en el sistema de contractació pública i, més concretament, per identificar vulnerabilitats sistèmiques en les legislacions respectives i la seva aplicació.

A la Generalitat de Catalunya

Pressupostos oberts

És un espai de visualització de dades que posa a l'abast de la ciutadania tota la informació disponible sobre els pressupostos de la Generalitat en els darrers set exercicis tancats, és a dir, del 2012 al 2018.

L'eina Pressupostos oberts mostra el nivell més concret de despesa que es pot trobar als comptes públics i no només inclou les dades pressupostades exercici a exercici, sinó que presenta també les dades liquidades, és a dir, els ingressos i les despeses reals efectuats a 31 de desembre de l'any visualitzat.

Anàlisi de polítiques públiques

La Direcció General de Contractació Pública impulsa la contractació pública estratègica com a instrument per implementar les polítiques públiques, i posa a l'abast de la ciutadania una eina amb què s'avaluen i supervisen els resultats. En concret hi trobem dades sobre la contractació amb finalitats d'integració i reinserció social, d'una banda, i la contractació com a eina de foment de la petita i mitjana empresa, de l'altra.

[Reserva social](#)

Es tracta d'un visor interactiu de l'evolució, des de l'any 2015, de la quantia anual reservada a contractació amb finalitats d'integració i reinserció social per part del Govern de la Generalitat de Catalunya. Aquesta reserva es valora a partir de dos punts principals: la reserva social prevista pel Govern de la Generalitat a l'inici d'un any i la reserva social finalment assolida al tancament d'aquell mateix any.

[Adjudicacions a les pimes](#)

Es tracta d'un visor interactiu en què es pot trobar una descripció detallada de les mesures dutes a terme per fomentar el paper de les pimes com a adjudicatàries de la contractació pública de la Generalitat de Catalunya i del seu sector públic.

[Dades de contractació de la Generalitat de Catalunya](#)

També es disposa d'una visualització interactiva que permet fer consultes sobre l'evolució per trimestres de la contractació de la Generalitat de Catalunya i del seu sector públic. S'utilitza la informació incorporada al Registre públic de contractes de la Generalitat de Catalunya pels òrgans de contractació.

En definitiva, l'anàlisi d'aquestes dades s'inclou com a instrument de govern per augmentar la integritat dintre de la mateixa Administració pública, tenint en compte que se'n pot extreure coneixement i valor per fer el seguiment tant de l'acció dels membres del govern com del treballadors públics. Sense anar més lluny, la Direcció General de Contractació Pública analitza i publica informes de seguiment i fa recomanacions basades en aquestes anàlisis. Podeu consultar aquesta informació a [Què, com i a qui es contracta?](#).

Vol dir això que tan sols pel fet de publicar dades es combat la corrupció? Això seria una afirmació massa agosarada, per no dir inconscient. Les dades obertes són una eina crucial per desemmascarar les xarxes de corrupció, i hi ha exemples de pràctiques emergents que avalen aquesta afirmació. Però tot just acabem de començar, i ens queda un llarg camí per recórrer per arribar a garantir que les polítiques anticorrupció són efectives. La bona notícia és que les administracions públiques n'han pres consciència i no hi ha marxa enrere.

Àngels Vidal Juanola

Cap de l'Àrea per al Govern de les Dades. Direcció General d'Administració Digital. Dept. de la Presidència